

Mødrehjælpen Tema

Analysenotat fra Mødrehjælpen. Nr. 5/September 2020

CORONAKRISEN II

Ny undersøgelse: Sårbare børnefamilier frygter konsekvenser af ny nedlukning

Mødrehjælpen gennemførte før sommeren 2020 en undersøgelse blandt sårbare børnefamilier af, hvordan coronakrisen har ramt dem. Analysen¹ viste, at familierne var hårdt pressede særligt på økonomi og social isolation, men at de i meget lav grad har fået hjælp til deres udfordringer. Med denne analyse følger vi op med familierne og har særligt fokus på, hvordan familierne bedst kan hjælpes i en hverdag, hvor restriktioner stadig præger dem, og som ser ud til at øges over efteråret og vinteren.

Undersøgelsen viser, at sårbare børnefamilier fortsat er mærkede af en række udfordringer pga. coronakrisen. Familiernes sommerferie har været præget af en stærkt begrænset økonomi og fortsat social isolation. Familierne ser med bekymring på konsekvenserne af en ny nedlukning, hvor det særligt er det økonomiske pres, det at stå alene uden pasningsmuligheder og bekymring for børnenes trivsel, der optager forældrene.

Undersøgelsen viser, at:

- 74 pct. af familierne har haft færre penge til sommerferien, end de normalt har.
- 60 pct. svarer, at de ikke har haft råd til ferieaktiviteter, som de normalt ville gøre.
- Hvis Danmark lukker ned igen, er forældrene især bekymrede for at stå alene med børnene. De frygter også, at de ikke kan få hjælp fra nogen, og at børnene bliver ensomme.
- Forældrene er også bekymrede for deres i forvejen skrøbelige økonomi. Det er særligt i forhold til, om de har råd til at have børnene hjemme, og om de mister deres job (for dem i beskæftigelse).

- I tilfælde af ny nedlukning har familierne mest behov for økonomisk hjælp (75 pct.) samt støtte i hverdagen og nogen at tale med (34 pct.).
- De sårbare familier fortæller, at de kun i ringe omfang har haft kontakt med daginstitutioner og skoler under nedlukningen i foråret og kun i begrænset omfang har benyttet nødpasning.

Mødrehjælpen har gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt børnefamilier, der modtog julehjælp fra Mødrehjælpen i 2018 og 2019 og/eller sommerferiehjælp i 2020. Disse familier er kendetegnet ved at tilhøre lavindkomstgruppen² – også kaldet relativt fattige. Samtidig har familierne et eller flere sociale problemer. 74 pct. af respondenterne er enlige forsørgere. Målgruppen for analysen er således primært eneforsørgere med en sårbar økonomi. Spørgeskemaet er besvaret af 1.340 personer og har en svarprocent på 28 pct. Undersøgelsen står derfor på et solidt datagrundlag og giver et væsentligt indblik i sårbare og udsatte familiers egne oplevelser af coronakrisen.

Om Mødrehjælpen

Mødrehjælpen støtter og styrker udsatte børnefamilier og gravide gennem professionel rådgivning og frivillige aktiviteter. Samtidig arbejder vi politisk for at sikre bedre rammevilkår for børnefamilier og gravide. I 2019 imødekom Mødrehjælpen 24.918 henvendelser fra mødre, fædre og gravide i hele Danmark.

Analysenotat

DEL 1: SOMMERFERIE MED STRAM ØKONOMI OG FÆRRE OPLEVELSER

Den foregående undersøgelse fra juni 2020 af sårbare familier under coronakrisen viste, at familierne under nedlukningen særlig havde været ramt på økonomi og social isolation. Efter samfundet gradvist åbnede mere op i forsommeren, herunder særligt med genåbningen af daginstitutioner og skoler, var forventningen fra mange, at også de sårbare familier ville opleve færre udfordringer. Vi har derfor i denne undersøgelse spurgt ind til de sårbare børnefamiliers sommerferie med særlig fokus på økonomi og sociale aktiviteter/netværk.

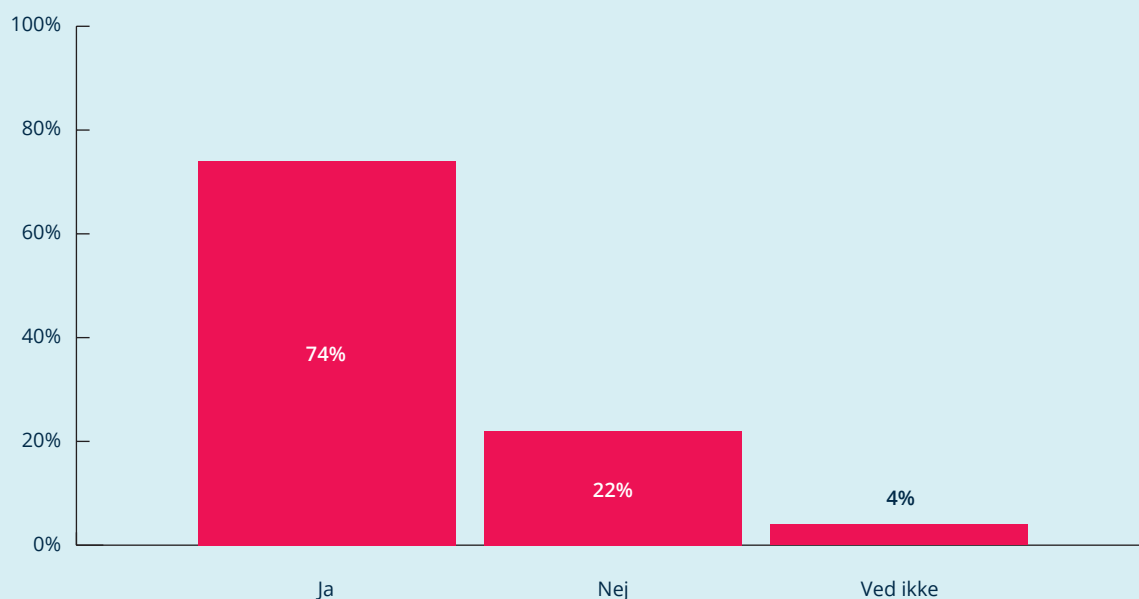
Som det ses af figur 1, har 74 pct. af familierne oplevet, at det har været sværere end normalt at få pengene til at række over sommeren. Umiddelbart er det et højt tal, da flertallet af respondenterne er på offentlig forsørgelse og dermed ikke er ramt af nedgående eller manglende indtægt.

Familierne forklarer, at den stramme økonomi hænger sammen med øgede udgifter til mad, bleer, vandforbrug, elforbrug samt aktiviteter og underholdning til børnene,

der har været hjemme under nedlukningen. Da disse forhold for hovedparten ikke gør sig gældende i sommermånederne, er der tale om et efterslæb af nedlukningen. Som en mor fortæller: *"I den periode hvor jeg havde børnene hjemme under nedlukningen, har jeg brugt ekstra penge. Penge som jeg har måtte tage fra sommerferien. Der er blevet købt håndsprit i lange baner (...). De aktiviteter, jeg plejer at lave med mine børn, har ikke været mulige pga. corona, og derfor har jeg måtte finde på andre ting, som har været lidt dyrere for os at komme til. Generelt har jeg nok kompenseret lidt for det, de har måtte undvære, ved en ekstra is eller en anden oplevelse, som så krævede lidt mere af økonomien."*

En anden mor supplerer med en lignende forklaring: *"Jeg har brugt flere penge under lock-down. Vores forbrug til mad, hygge, køre mere rundt for at aktivere børnene, større vand- og elforbrug. Jeg har været mere træt og udbrændt, da jeg skulle være mere på for mine børn, og da jeg stod 100 pct. alene. Så jeg har måtte købe mere take-away og dyre madløsninger for at kunne hænge sammen fysisk og psykisk."*

FIGUR 1 HAR DU OPLEVET, AT DET HAR VÆRET SVÆRERE END NORMALT AT FÅ PENGENE TIL AT RÆKKE OVER SOMMEREN?

Udover det efterslæb, som nedlukningen har bidraget med, er det fortsat udgifter til håndsprit, mundbind og, for nogle, medicin, som belaster budgettet. En mor forklarer, hvorfor hun valgte at købe medicin, som hun normalt prioriterer fra i sit budget: *”Fordi medicinen var endnu vigtigere at få nu. Kunne ikke springe den over, da det ville være ekstra livstruende, hvis jeg fik smitten.”*

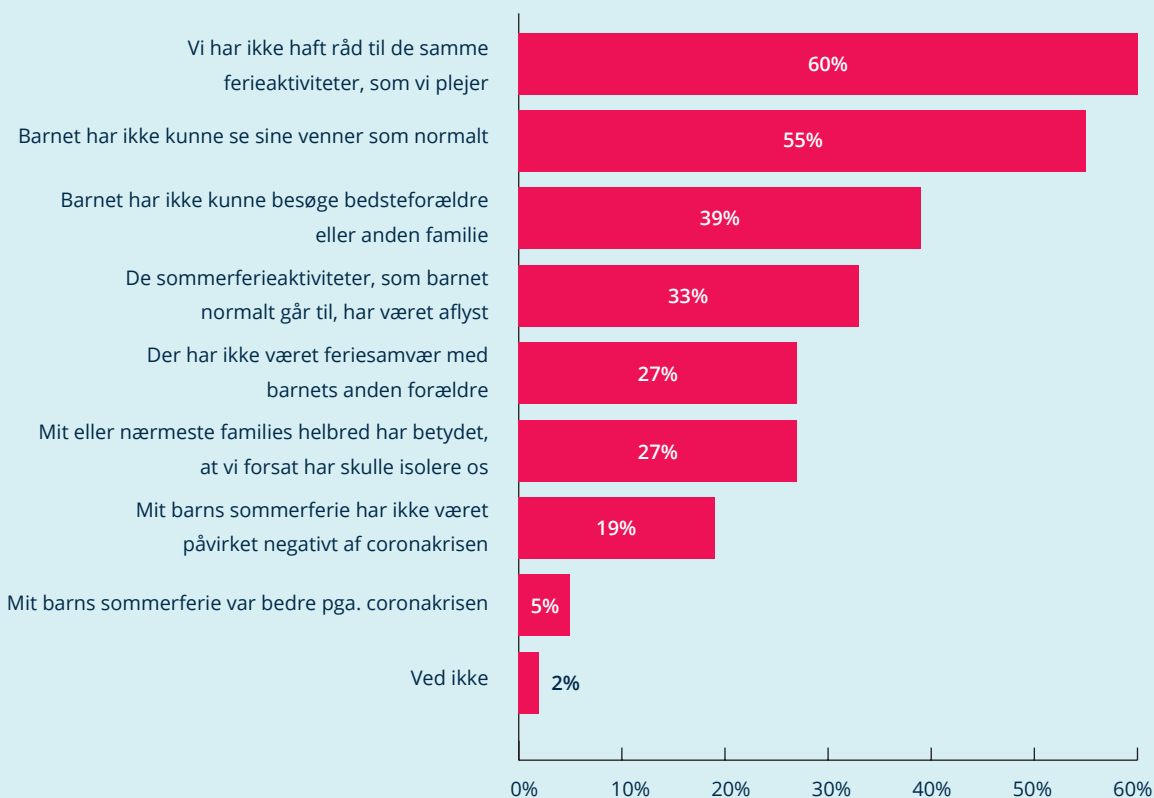
Familierne peger også på, at sommerferieaktiviteter i Danmark har været med til at gøre sommeren dyrere end normalt. Det skyldes bl.a., at besøg hos bedsteforældre ikke har været muligt, at ferien ikke har kunne planlægges i god tid, at vante aktiviteter har været nedlukket, og at fritidstilbud har været lukket i sommerferien. En forælder forklarer: *”Selvom der ikke var råd til ferie i udlandet, så skulle barnet aktiveres, og det var dyrt,*

når man ikke kunne besøge bedsteforældre og skulle lave noget hele tiden.”

I undersøgelsen er familierne blevet forholdt en række udsagn om deres barns sommerferie.

Som det ses af figur 2, udtrykker 60 pct. af familierne, at de i år ikke har haft råd til de samme ferieaktiviteter, som de plejer, hvilket er i tråd med forrige tabel om mindre økonomisk råderum. Derudover er det kendetegnende, at en stor gruppe børn ikke har deltaget i sociale aktiviteter i samme grad som normalt. Mere end halvdelen af børnene (55 pct.) har således ikke set deres venner som normalt, 39 pct. har ikke kunne besøge bedsteforældre eller anden familie, og hvert tredje barn har oplevet, at vanlige sommerferieaktiviteter var aflyste.

FIGUR 2 DIT BARN'S SOMMERFERIE

Børn i sårbare familier har således været ramt i betydelig grad af coronakrisen i sommerferien pga. familiens skrøbelige økonomi og sociale restriktioner. Nogle forældre fortæller dog, at coronakrisen har medført, at deres børn i højere grad var "på lige fod" med andre børn. Som en mor forklarer: *"Jeg føler måske lidt, at vi kunne skjule vores manglende mulighed for at rejse i år – og altså kunne være lige som alle andre. (...)."* Citatet kan være med til at forklare, at knap en femtedel af forældrene svarer, at corona ikke har forværret deres børns sommerferie (19 pct.) eller ligefrem har gjort den bedre (5 pct.), selvom flertallet af familier altså mener, at krisen har påvirket deres barns sommerferie negativt.

Et væsentligt fokus politisk og i civilsamfundet i forsommeren var at sikre, at børn fra udsatte familier

kunne deltage i sommerferieaktiviteter oven på en lang periode med begrænset socialt liv og fritidsaktiviteter. I undersøgelsen svarer 15 pct. af familierne, at de har modtaget hjælp fra en hjælpeorganisation, som fx Mødrehjælpen eller Røde Kors, til sommerferieaktiviteter for børnene.

Familierne fortæller, at hjælpen har haft stor betydning for dem og gjort, at de har kunne få gode oplevelser i sommerferien, som børnene ellers ikke har haft. En mor beskriver det således: *"Det har betydet, at børnene har haft en uge med oplevelser, de ellers ikke ville have haft, og noget at fortælle i skolen efter sommerferien."*, mens en anden mor har haft samme oplevelse: *"Det har betydet, at min datter har oplevet noget andet end vores lejlighed. Da jeg er i risikogruppen, har det haft en stor betydning for hende."*

” Jeg har brugt flere penge under lock-down. Vores forbrug til mad, hygge, køre mere rundt for at aktivere børnene, større vand- og elforbrug. Jeg har været mere træt og udbrændt, da jeg skulle være mere på for mine børn, og da jeg stod 100 pct. alene.

Forælder i undersøgelsen

DEL 2: BEKYMRINGER OM NY NEDLUKNING PGA. CORONA

Mødrehjælpens undersøgelse blandt sårbare familier i juni viste, at nedlukningen havde ramt familierne hårdt på en række punkter, som beskrevet i indledningen. Det er derfor relevant at belyse, hvilke bekymringer familierne har i en tid, hvor der er frygt for, at coronasmitten udvikler sig i negativ retning og betyder flere restriktioner.

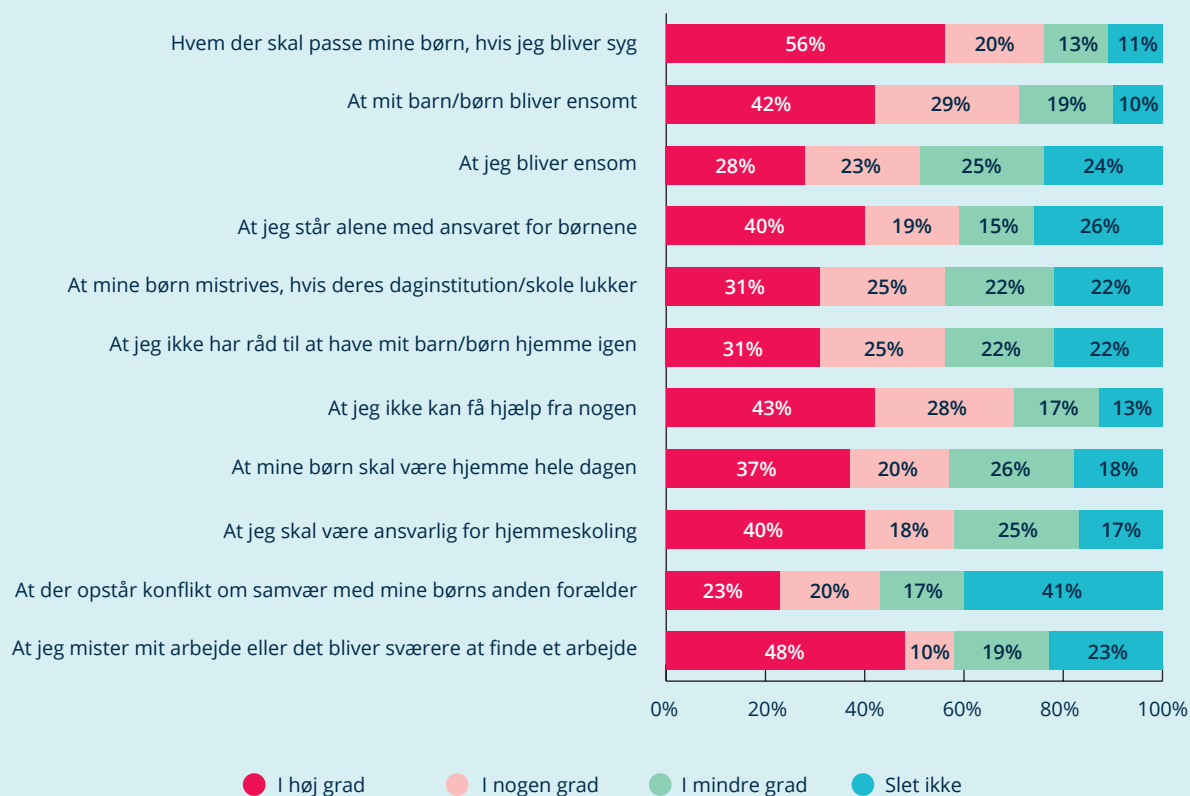
I nedenstående tabel ses familiernes grad af bekymring over for en række af de faktorer, som Mødrehjælpens forrige undersøgelse identificerede som væsentlige for familierne.

Som det fremgår af tabellen, er der generelt en høj grad af bekymring for de udfordringer, det giver familierne,

hvis Danmark lukker ned igen pga. corona. At familiernes bekymringsniveau er højt, afspejler deres situation, hvor de har få ressourcer at stå imod med – både i økonomisk, social og helbredsmæssig forstand.

En række faktorer bekymrer i særlig grad familierne: hvem der skal passe deres børn, hvis de bliver syge, at deres børn bliver ensomme, og at de ikke kan få hjælp fra nogen. En mor forklarer i undersøgelsen: *“Hvis jeg bliver syg, så har min datter ingen, der kan passe hende. Det bekymrer mig.”* For en anden mor er det økonomien, der er den største bekymring: *“Penge er min største bekymring. Det bliver svært at finde og tage imod arbejdsopgaver, hvis min datter er hjemme hele tiden. Og hendes far har ikke overskud til samvær eller hjælp for tiden.”*

FIGUR 3 I HVILKEN GRAD BEKYMRER FØLGENDE FAKTORER DIG, HVIS DANMARK LUKKER NED IGEN SOM FØLGE AF CORONA-VIRUS?

N = 1055. Bemærkning til tabel: Det har været muligt at indikere 'ikke relevant' ud fra hvert enkelt spørgsmål. Disse svar er ikke medregnet i den procentuelle fordeling.

Nogle af faktorerne er naturligvis afhængig af familiens situation. Forældre, der bor alene, er mere sårbare ift. ensomhed og at skulle stå alene med børnene, mens personer i beskæftigelse er dem, der giver udtryk for bekymring om at miste deres arbejde.

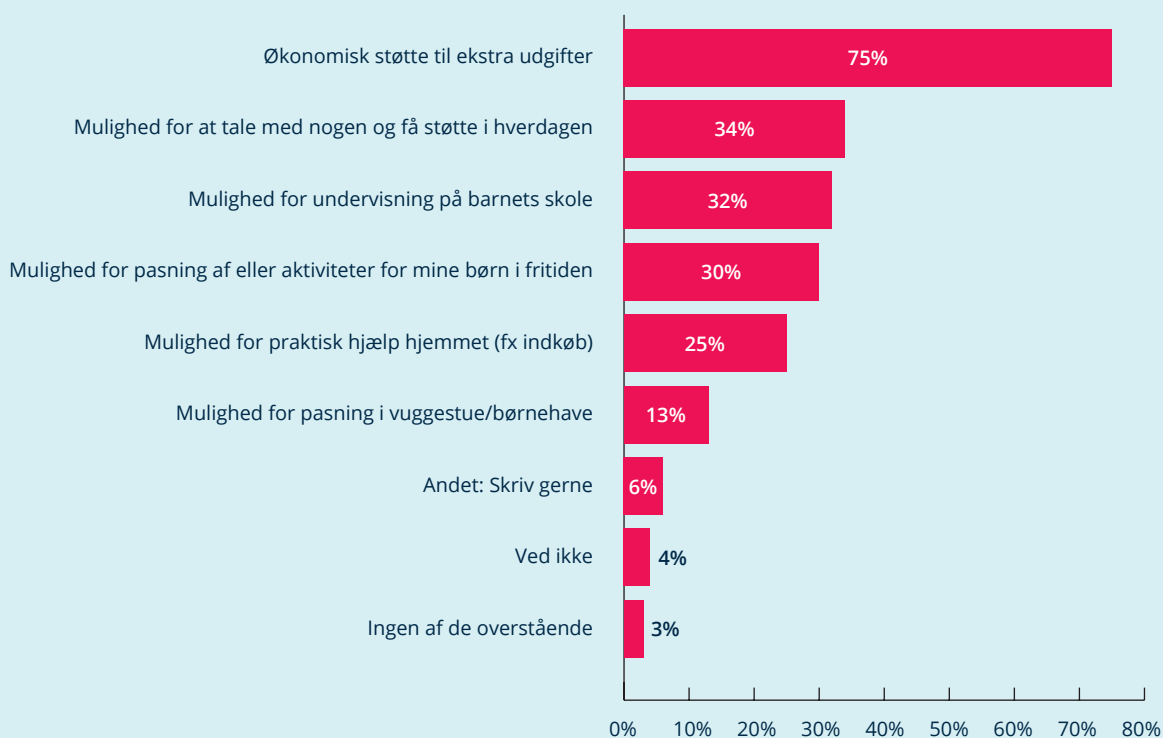
Med udsigten til øgede restriktioner har vi i undersøgelsen spurgt familierne, hvordan de bedst kan hjælpes, hvis Danmark lukker ned igen.

Familiernes svar viser, at økonomisk hjælp med stor margin er det behov, som flest sårbare familier står med, hvis Danmark rammes af nedlukning igen. Tre ud af fire familier svarer således, at de har brug for hjælp til at dække ekstra udgifter. Disse udgifter skyldes særligt, at familierne bruger flere penge på mad, når alle er hjemme hele dagen.

Det kendetegner ligeledes familierne, at de under nedlukningen var socialt isolerede og generelt har begrænsede netværk og muligheder for hjælp. Derfor efterspørger en tredjedel (34 pct.) af familierne "mulighed for at tale med nogen og få støtte". En af forældrene i undersøgelsen formulerer sit behov sådan: "At nogen skriver med en, og støtter. Vi er meget alene, og det kan være hårdt i perioder. At nogen er opmærksomme på mit barn." Flere forældre udtrykker, at de har behov for et sted at få støtte, når hverdagen er for presset, hvilket de oplevede under nedlukningen.

Behovet for støtte i en periode med restriktioner og nedlukning kan også hænge sammen med de erfaringer, familierne gjorde sig med daginstitutioner og skoler i foråret, som det beskrives i undersøgelsens del 3.

FIGUR 4 HVILKEN HJÆLP HAR DU MEST BRUG FOR, HVIS DANMARK LUKKER NED IGEN?

DEL 3: SKOLER OG DAGTILBUD UNDER NEDLUKNINGEN

Da Danmark lukkede ned pga. coronakrisen, betød det bl.a., at dagtilbud og skoler lukkede. For familier, der er udfordrede på netværk, trivsel eller sociale problemer, har nedlukningen været særlig hård, som Mødrehjælpens første undersøgelse af sårbare familier under coronakrisen viste.

Udsigten til, at daginstitutioner og skoler igen kan lukke ned, fylder således meget blandt forældrene i undersøgelsen. Således peger samlet 45 pct. af forældrene på, at de har behov for fortsat pasning/undervisning i skoler og daginstitutioner i tilfælde af en ny nedlukning. Mange forældre (30 pct.) ønsker også, at aktiviteter for børnene i fritiden fastholdes.

Forældrene ønsker sig bedre støtte til hjemmeundervisning i form af fx online undervisning og lektiehjælp. Forældre med børn med særlige behov (fx læse- og skrivevanskeligheder eller adfærdsforstyrrelser) beskriver også, hvordan nedlukningen var særlig hård for dem, og de efterlyser mere vidtrækkende og håndholdt støtte, hvis de skal varetage undervisningen af deres børn.

Lav grad af kontakt til sårbare familier og kun få i nødpasning i daginstitutioner

I undersøgelsen er de sårbare børnefamilier blevet spurgt til, hvordan de oplevede, at nedlukningen foregik, især med fokus på hvilken kontakt der var mellem familierne og dagtilbud/skole, og hvilken hjælp de fik tilbudt.

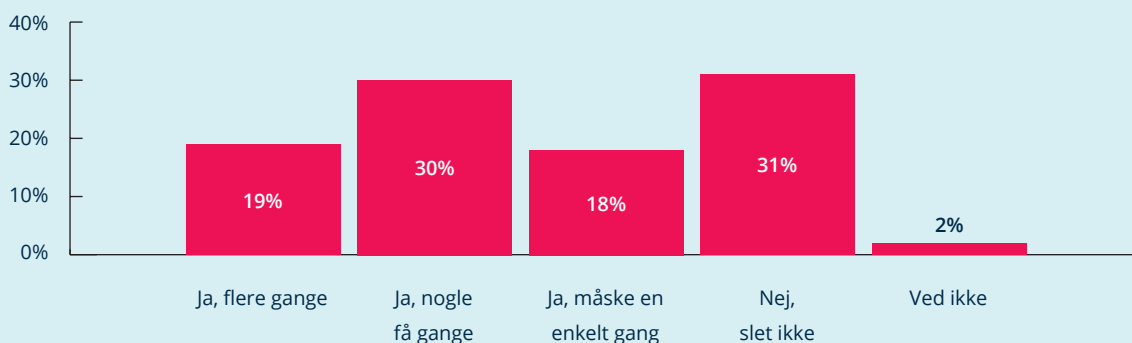
Som det ses af figur 5, svarer næsten en tredjedel (31 pct.), at de slet ikke var i kontakt med personalet under nedlukningen, mens 48 pct. svarer, at de havde kontakt med personalet en eller få gange. Det tegner et billede af mangelfuld opfølgning fra dagtilbuddenes side under nedlukningen, og det bekræfter familiernes oplevelse af at stå alene med de udfordringer, hjemmeopasningen medførte.

Under nedlukningen skulle kommunerne sørge for, at dagtilbuddene tilbød såkaldt nødopasning. Undersøgelsen viser, at hvert femte barn (20 pct.) i de sårbare familier (blandt dem som har barn i daginstitution) var i nødopasning en eller flere gange i perioden. De øvrige 80 pct. af familierne benyttede således ikke nødopasning.

KUN HVERT 5. BARN FRA SÅRBARE FAMILIER VAR I NØDPASNING I EN DAGINSTITUTION

FIGUR 5 HAVDE DU UNDER NEDLUKNINGEN KONTAKT MED PERSONALET I VUGGESTUE/BØRNEHAVE?

De familier, der har benyttet nødpasning, oplyser, at de primære årsager var praktiske grunde såsom uddannelse/job, men en del svarer samtidig, at det var vanskeligt for dem at have barnet hjemme hele tiden pga. egne psykiske eller fysiske lidelser. En mor begrundet nødpasningen sådan: *“Min datter er sensitiv, og jeg har kroniske smerter. Jeg havde hende hjemme de første 18 dage. Men min krop kunne ikke mere, og min datter kunne ikke mere. Hun har brug for det sociale.”* For andre var det at stå alene med ansvaret det, der blev udløsende, som denne mor forklarer: *“Fordi jeg er enlig, og stod hjemme med et nyfødt barn og var alene om tingene.”*

Hver fjerde forælder i undersøgelsen (24 pct.) fortæller, at de ikke var blevet gjort bekendt med muligheden for nødpasning af deres barn.

Generelt er forældrene i undersøgelsen tilfredse med genåbningen af daginstitutioner efter nedlukningen, og de vurderer i det store hele, at retningslinjer og

kommunikation fungerede godt. Nogle forældre oplevede, at deres børn trivedes bedre, da dagtilbuddene gradvist genåbnede, da der var mere ro og mere personale pr. barn i institutionerne. Til gengæld oplyser forældre til børn med særlige behov – herunder sensitive børn, at genåbningen var vanskelig, da børnene har svært ved omstillingen og de skiftende rammer.

Begrænset hjælp til hjemmeundervisning

Vi har også spurgt forældre med børn i skolealderen om deres erfaringer under nedlukningen.

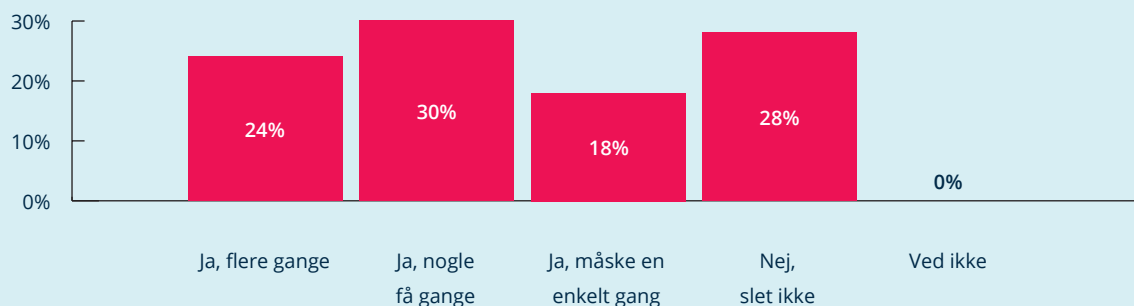
Som det ses af figur 6, havde 28 pct. slet ikke kontakt med lærerne under nedlukningen udover fælles beskeder på Aula. 48 pct. fortæller, at de havde kontakt med lærerne en eller få gange. Med viden om, hvor vanskeligt mange sårbare familier oplevede det at have børnene hjemme under nedlukningen – som Mødrehjælpens første coronaundersøgelse viste – er den lave grad af støtte fra skolen/lærerne opsigtsvækkende.

”

Jeg mærkede i høj grad forskel på kvaliteten af hjemmeundervisningen imellem ressourcestærke forældre og mig, der fx er hjemmegående kronisk syg.

Forælder i undersøgelsen

FIGUR 6 HAVDE DU UNDER NEDLUKNINGEN KONTAKT MED LÆRERNE (UD OVER DE FÆLLES BESKEDER OG INSTRUKTIONER PÅ AULA)?

Den manglende kontakt mellem skole og hjem havde negativ betydning for godt halvdelen af de adspurgte forældre. Mens 45 pct. svarer, at de følte sig tilstrækkeligt hjulpet, så svarer 51 pct., at de 'slet ikke' eller 'i mindre grad' føler sig hjulpet.

Forældrene beskriver, at dele af hjemmeundervisningen ikke har fungeret for dem. Særligt har de været rådvilde omkring, hvordan de skulle tilrettelægge undervisningen, og de har generelt manglet overblik og information. Nogle familier har også manglet hjemmecomputere, som de ikke har kunne købe til børnene pga. økonomi.

En forælder fortæller fx: *"Jeg oplevede et massivt bombardement af informationer, systemer der gik ned og alt for høje ambitioner uden blik for forældrenes situation. Man blev bare mødt med høje standarder og manglende evne til at stikke en finger i jorden. Det var ikke lige til at gå til, men krævede meget voksnehjælp - og det kunne jeg ikke give, da jeg var alene med fire børn i alle ugerne."*

En anden forælder udtrykker, at nedlukningen har haft forskellige konsekvenser for børnene afhængig af familiens ressourcer: *"Jeg mærkede i høj grad forskel på kvaliteten af hjemmeundervisningen imellem*

ressourcestærke forældre og mig, der fx er hjemmegående kronisk syg".

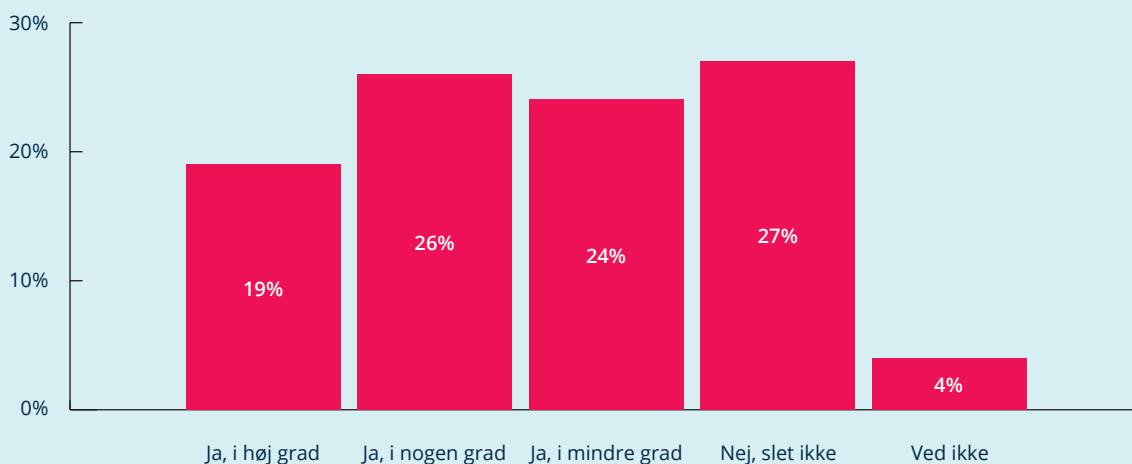
Forældre til børn med særlige vanskeligheder, som blandt andet ordblindhed og ADHD, svarer i undersøgelsen, at de har været særligt udfordrede. Forældrene har savnet bedre hjælpemidler og mere kommunikation med skolen til at få hjemmeundervisningen og hverdagen til at fungere.

9 pct. af forældrene har modtaget nødpasning af deres børn på skolen under nedlukningen. I lighed med daginstitutioner er nødpasningen benyttet, når job eller uddannelse gjorde det umuligt, eller fordi forældrene fandt det vanskeligt at have barnet hjemme hele tiden.

En tredjedel af forældrene kendte dog ikke til muligheden for nødpasning på skolen. Blandt dem, som ikke kendte til nødpasning, siger en væsentlig del (43 pct.), at de ville have benyttet tilbuddet, hvis de havde kendt til det.

Opsummerende kan man sige, at nødpasning på skoler under nedlukningen for børn fra sårbare familier kun har været benyttet i meget begrænset omfang, men at en del familier gerne ville kunne have gjort brug af muligheden.

FIGUR 7 FØLTE DU DIG HJULPET AF SKOLEN TIL AT HÅNDBERE HJEMMEUNDERVISNINGEN FOR DINE BØRN?

OM UNDERSØGELSEN

Målgruppe

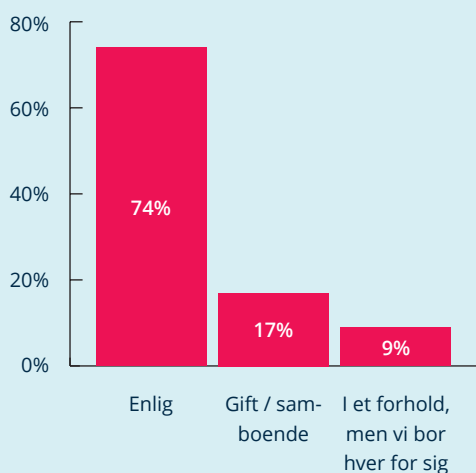
Spørgeskemaet er sendt ud til modtagere af Mødrehjælpens julehjælp i 2018 og 2019 samt modtagere af sommerhjælp i 2020, der har samtykket til at modtage e-mails fra Mødrehjælpen.

Modtagere af julehjælp kendetegnes ved at have børn under 18 år, at have lav husstandsindkomst og at have en eller flere sociale udfordringer ud over belastet økonomi.

Som beskrevet indledningsvist i notatet er spørgeskemaet sendt ud til 4.820 personer, hvoraf 1.340 personer har svaret, hvilket giver en svarrate på 28 pct. Populationen er af metodemæssige hensyn afgrænset til 1.274 personer, der har svaret på samtlige baggrundsspørgsmål.

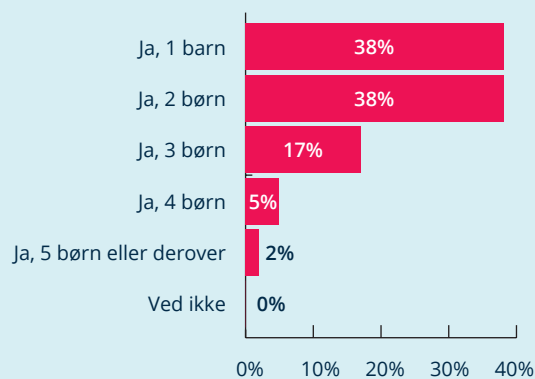
Nedenstående figurer viser målgruppens sammensætning.

FIGUR 8 HVAD ER DIN CIVILSTATUS?

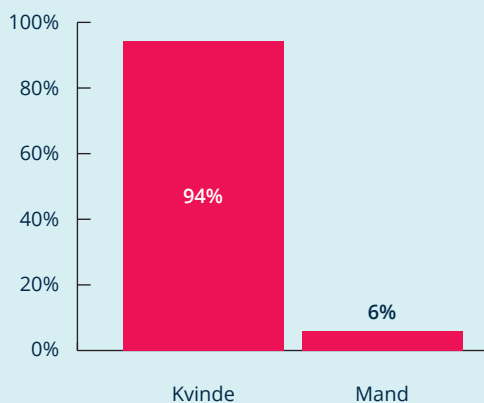
N=1274

FIGUR 9 HAR DU HJEMMEBOENDE BØRN UNDER 18 ÅR?

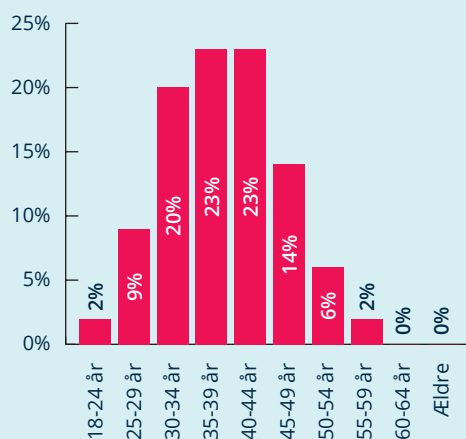
N=1274

FIGUR 10 HVAD ER DIT KØN?

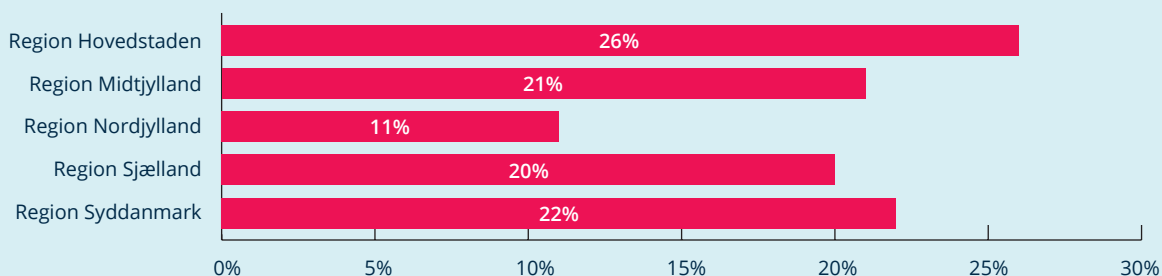
N=1274

FIGUR 11 HVOR GAMMEL ER DU?

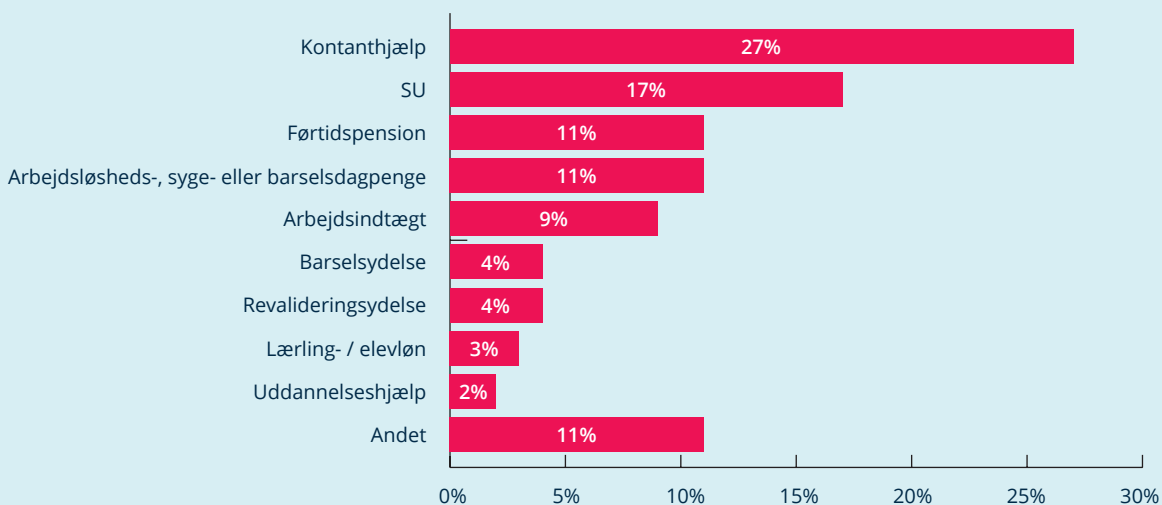
N=1274

FIGUR 12 HVILKEN REGION BOR DU I?

N=1274

FIGUR 13 HVAD ER DIT FORSØRGELSESGRUNDLAG?

N=1274

1 <https://moedrehjaelpen.dk/wp-content/uploads/2020/07/Fattige-familiers-trivsel-under-corona--M%C3%B8drehj%C3%A6lpenTEMA-.pdf>

2 Se mere om definition af lavindkomstgruppen hos Danmarks Statistik: https://www.dst.dk/ext/arbejde-loen-og-indkomst/Afskaf_fattigdom--pdf

Mødrehjælpen Tema

CORONAKRISEN II

ANALYSENOTAT NR. 5/SEPTEMBER 2020

REDAKTØR JACOB HOLCH · JHO@MOEDREHJAELPEN.DK / FLEMMING SCHULTZ · FSC@MOEDREHJAELPEN.DK

ANALYSE JACOB HOLCH, MATHILDE ELSIG OG SIDSEL LARSEN / GRAFISK DESIGN PETER WALDORPH

MØDREHJÆLPEN ABEL CATHRINES GADE 13 · 1654 KØBENHAVN V. TELEFON 3345 8600 / MOEDREHJAELPEN.DK

